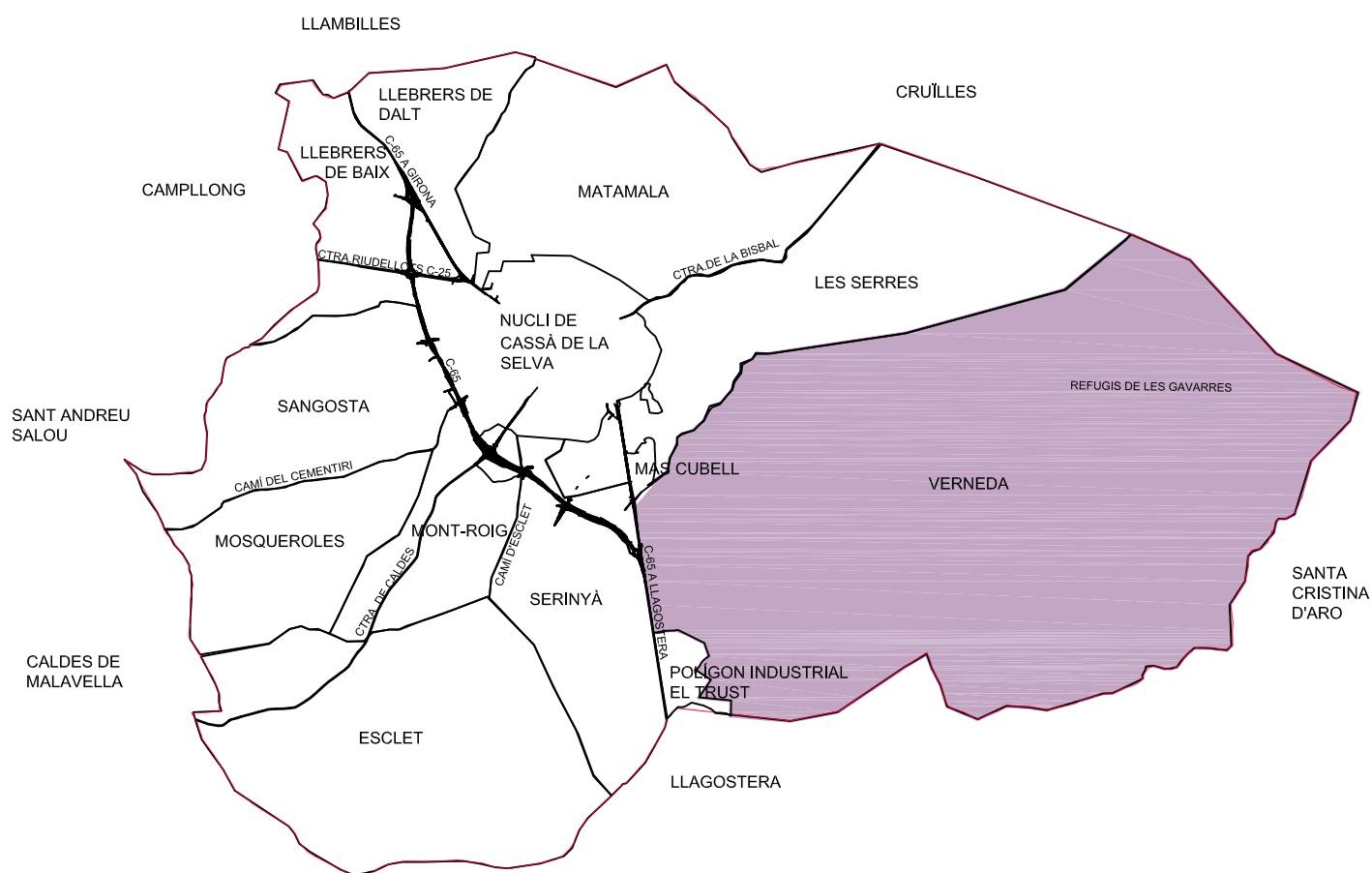

VEÏNAT DE VERNEDA

REFUGIS DE LES GAVARRES

VEÏNAT DE VERNEDA

1 – GEOGRAFIA DEL VEÏNAT

El **veïnat de Verneda** està situat a la banda oriental i nord-oriental del municipi on arriba a la zona axial del **massís de les Gavarres** i des d'aquest lloc prominent baixa pels vessants de migdia fins a la trobar la plana. Limita, a llevant amb, els termes de l'antiga parròquia de **Sant Cebrià de Lledó (Els Metges)**, agregada al municipi de **Cruïlles-Monells-Sant Sadurní de l'Heura** i amb el terme de l'antiga parròquia de **Romanyà de la Selva**, agregada a **Santa Cristina d'Aro**; al sud amb el terme de **Llagostera**; a ponent amb els **veïnats de Serinyà** i de **les Serres**; i, al nord, amb els termes de les parròquies de **Sant Cebrià de Lledó** i de **Santa Pellaia** agregades, les dues a **Cruïlles-Monells-Sant Sadurní de l'Heura**. Té una superfície que voreja els 20 Km. quadrats i és el veïnat més extens del terme municipal.

El punt més enlairat es troba a l'extrem nord-oriental del seu territori, on el **puig Gros d'en Geronès** culmina els 462 m. s.n.m. Aquí arriben i comparteixen el cim els termes de les antigues parròquies de **Romanyà**, vessant sud i oriental; **Sant Cebrià de Lledó**, vessant nord i oriental; i **Cassà de la Selva**, vessant occidental. També en aquest cim per mitjà d'un petit terme de pedra hi limiten tres propietats importants: la del **mas Llac de Romanyà**, la del **mas Geronès dels Metges** i la del **mas Bota de Verneda**, de **Cassà de la Selva**. La seva extensió ha anat variant i ha sofert diverses modificacions que han beneficiat alguns dels termes veïns. També cal indicar que en el propi veïnat hi han quedat annexades terres dels **veïnats de Serinyà** i de **Les Serres** i que dins el seu territori hi ha documentat l'antic veïnat del **Castellar**, avui oblidat. Des d'aquest punt extrem oriental, direcció a ponent, careneja les **planes d'en Castelló**, la **serra de Cantallops**, passa pel punt més alt de **Serramala**, del **puig de les Conteses**, dels **puigs dels Solells d'en Barril** fins al **coll dels Tres Pins**. Des d'aquí abandona la carena i talla els vessants de migdia de la **serra del Xai**, dels **solells d'en Mascort** i de la **muntanya de la Creu de les Monges** on troba la fondalada del **torrent de can Canameres** límit amb el **veïnat de Les Serres**.

L'ANTIC VEÏNAT DEL CASTELLAR. Es trobava situat dins l'actual **veïnat de Verneda** i ocupava una extensa franja del seu territori que avui es correspondria amb la totalitat de la **serra de Cantallops** i la part plana de la finca del **mas Bassets**, també ocuparia una part de la finca de **can Sardanes** a la zona nord-occidental de la masia i una part de la finca de **can Vilallonga Petit** (coneguda també amb el nom de **can Mercader**) a la zona sud-oriental de la seva masia. Les terres indicades ocupen l'interfluvi limitat, a l'est i sud, per la **riera del Castellar** (coneguda avui amb el nom de **riera del Vernegar**); a l'oest les limita el curs de la **riera de Serramala** (coneguda també com la **riera de can Mercader**) que conflueix amb l'anterior al sud-oest de **can Vilallonga Petit**; i, al nord, limita amb el terme de l'antiga parròquia de **Sant Cebrià de Lledó (els Metges)** on, en aquesta part, les terres del **mas Castelló dels Metges** limiten, al sud, amb les terres del **mas Bassets** i amb el terme municipal de **Cassà de la Selva**.

Un dels masos d'aquest territori l'anomenat **mas Rami** queda documentat des de l'any 1197 en una escriptura de concòrdia entre l'Abat del **Monestir de Sant Pere de Galligans** i el cavaller de **Monells, Ramon de Mont**. Sobre el mateix **mas Rami** a l'any 1261 se'n torna a tenir notícia i s'esmenta ja el topònim **Castellar** quan s'indica que el mas afrontava amb el **riu Castellar**. Al S. XIV hi ha diversos masos pertanyents al **veïnat del Castellar**, entre ells el **mas Castellar (mas Bassets)**. Altres topònims hi fan referència: **puig Castellar**, **riera del Castellar**, **veïnat del Castellar**, **illa del Castellar**. En el **puig Castellar** és on, en el seu cim, es troben les

restes del **poblat Ibèric de Cassà (segles IV a II aC.)**, avui conegut amb el nom de **puig del Castell**; aquesta moderna denominació crec que valdria la pena de rectificar-la i aplicar-li novament el genuí nom històric de **puig Castellar** ja que, el **puig del Castell**, a **Cassà**, es correspon amb el puig on hi hagué el castell medieval, documentat amb aquest nom en una extensa documentació que hi fa referència i on en el seu cim hi ha la masia de **can Català del Castell**.

2 – LES AIGÜES

Són diversos els cursos d'aigua que neixen i drenen el veïnat, les principals són:

Riera Verneda: Neix en terres de **Sant Cebrià dels Alls**, en el vessant occidental del **puig d'Aiguabona**, des d'on davalla i entra dins l'extrem nord occidental de **Romanyà de la Selva**; en arribar als **Davallants** de can **Llac** pren direcció a ponent, enclotant-se dins una pregona i bonica vall, curulla d'exuberant vegetació. En arribar a la **Casa Nova d'en Bota** entra a la plana i llavors el seu curs separa els termes de l'antiga parròquia de **Romanyà** i de **Llagostera** del de **Cassà de la Selva**. Curs avall continua vers ponent i s'endinsa en els veïnats de **Verneda**, **Serinyà**, **Esclet** i **Mosqueroles**.

Riera del Castellar: Actualment coneguda com la **riera del Vernegar** s'inicia en els vessants de ponent del **puig Gros d'en Geronès**, separant les **serres d'en Bota**, a orient, de la **serra de Cantallops**, a ponent. Drena una vall molt encaixonada i passa a llevant i sud del **puig del Castellar**, on al seu cim hi ha les restes del poblat ibèric; surt a la plana en arribar al **mas Bassets** i conflueix, per l'esquerra, amb la **riera Vilallonga** a l'extrem occidental del **camp de Sant Martí**, a la zona de **les Dues Passeres**.

Riera de Serramala: Coneguda també com la riera de **can Mercader**, s'inicia a l'extrem occidental de les **planes d'en Castelló** i s'enclota dins una estreta vall que, direcció sud-oest, separa la **serra de Cantallops**, a orient, de la **Serramala**, a llevant. Surt a la plana en arribar a **can Mercader** o **can Vilallonga Petit**, tal com ara s'anomena, i a ponent del **Quintà**, situat al sud de la masia, es lliura per la dreta dins la **riera del Castellar**.

Riera Vilallonga: Neix al **coll de Llumeneres**, al límit de la **conca del Daró** i **dels Metges**, des d'on baixa drenant la zona oriental de la **vall de les Dues Rieres** i separant els vessants de ponent i del nord de **Serramala** i els de llevant i sud del **puig de les Conteses**.

Tots els torrents i torrenteres que s'originen a la zona central de la vall, **torrent de la Font del Ganso** i el de **la vinya d'en Salvi**, i també els de la zona occidental, **torrent de can Canameres** i de **can Jordà** són recollits per la **riera Vilallonga** que surt encaixonada de la vall pel congost que es forma entre els estreps occidentals del **puig dels Nadius** de **Serramala** i orientals del **puig Aguilar** de la **serra del Gatellar**. Surt a la plana al sud de **can Vilallonga** i direcció sud-oest es lliura a la **riera Verneda**, per la dreta, al sud de **can Rabitxo** en el lloc anomenat **l'Estacada**.

3 – ELS CAMINS

Són abundosos els camins que transiten pel **veïnat de Verneda**. Es detallen els més importants.

Camí de Cassà a Verneda i als Metges. Té el seu inici a la **C-250** al final de la **urb. del mas Cubell**, es d'on seguint l'avinguda de la **Ronda de la Sardana** davalla asfaltat, a la dreta, cap a **cal Cigró**, **can Jan del Pla** i **can Rabitxo**, assolint després la zona de les **dues Passeres** on després de passar el **pont de la riera Vilallonga** gira a nord-est cap a la **casa Nova del Molí** des d'on puja i careneja el territori de **suredes Planes** que arriba al sud dels pendissos meridionals de **Serramala**, per on s'enfila per aquests vessants i en trobar el primer xalet de la **urb. del Refugis de les Gavarres**, segueix sens asfaltar fins a coronar la serra tot seguint-la i la carenejant-la vers el nord-est fins al seu extrem, on el camí gira a sud-est i enllaça amb les **planes del Castelló** dins el territori dels **Metges**.

Camí de can Canameres al coll de Llumeneres. Surt de la **ctra. de Santa Pellaia** pel vial que hi entronca a la dreta que separa els primers camps de **can Mascordet**, dins el **veïnat de les Serres**, després d'haver deixat enrere el Km. 2., de la citada carretera; el camí, passats el conreus, s'endinsa en el bosc i gira seguidament al nord, passa a migdia de les ruïnes de **can Canameres** i després travessa el torrent homònim i gira direcció sud entrant al **veïnat de Verneda** endinsant-se, de pujada, dins la finca del **mas Vilallonga**, gira llavors cap a l'est i deixa a l'esquerra el vial que, pels **solells d'en Mascort**, puja cap a la **Creu de les Monges**. El camí, ara planer, va resseguint els vessant de migdia de la **serra del Xai** fins que arriba al **collet dels Tres Pins** on troba una cruïlla de camins. A l'esquerra entronca amb el que baixa de la **Creu de les Monges**; a la mateixa mà hi el vial que baixa, dins el territori de **Santa Pellaia**, cap al **clot de l'Illa** que comunica amb el **Daró** i el segueix curs avall; a la dreta el camí que passa per les casetes de les **germanes Garcia** i surt a les **Dues Rieres**. Cal seguir el més ample que direcció a orient es bifurca després d'assolir la **placeta d'en Barril**; el de l'esquerra va cap a **can Castelló de Baix**, dins el territori dels **Metges**, masia derruïda a la riba dreta del **Daró**; cal seguir el de la dreta que passa pels vessant de migdia del **Solells d'en Barril** i en arribar al seu l'extrem oriental troba una nova cruïlla, a l'anomenada **placeta del Suro**, on a l'esquerra queda un vial que uneix el camí citat de **can Castelló**; també a l'esquerra queda el vial que passa a bagueny del **puig de les Conteses** i baixa cap al **Daró** i s'uneix al citat camí de **can Castelló**; a la dreta puja el camí que procedent de les **Dues Rieres** entronca amb el descrit que segueix planer quan passa a migdia dels vessants del **puig de les Conteses** i després, de baixada, arriba al **Coll de Llumeneres** on hi ha una nova cruïlla de camins. El de l'esquerra baixa dret cap al **Daró** i puja als **Metges** per **Castelló de Baix** i de **Dalt**; el de la dreta baixa seguint la riba de la **riera Vilallonga** cap a les **Dues Rieres** i el del centre puja, direcció sud, pels vessants de **Serramala**, on travessa la part nord-oriental de la **urb. dels Refugis de les Gavarres** i a la carena enllaça amb el **camí de Cassà als Metges**.

Camí de Casa Blanca a les Dues Rieres. Té el seu inici a la **ctra. de Santa Pellaia**, on hi ha una cruïlla: el camí de l'esquerra passa a migdia de **cal Xapo (a) casa Blanca** i s'endinsa a **Matamala**; el de les **Dues Rieres** es troba a la dreta de la carretera i, de pujada, pren direcció sud-est tot vorejant els vessants de tramuntana del **puig Germà** des d'on després de superar el puig va baixant seguint els pendissos de tramuntana de tota la **serra del Gatellar**. Al final de la serra creua el **torrent de can Canameres** i voreja per ponent i tramuntana els camps i la masia de **can Batista de les Dues Rieres**, situada en la zona més baixa de la vall homònima. El camí continua ample i força planer direcció a llevant apropant-se a la riba dreta de la **riera Vilallonga** que finalment la travessa i, direcció sud, puja pels vessants de tramuntana de **Serramala** on, travessant la **urb. del Refugis de les Gavarres**, assoleix, dalt la carena, el **camí de Cassà als Metges**.

Camí de la Casa Nova del Molí a can Bota. Des del **camí de Cassà als Metges**, passada la **casa Nova del Molí**, comença un vial a la dreta que voreja el **camp de Sant Martí** per la banda d'orient des d'on s'apropa a la **riera de Serramala** o de **can Mercader** i passa vorejant, pel sud, el **Quintà** d'aquesta masia; al final del **Quintà** el camí travessa la riera i entra en el bosc costejant fins a trobar la carena; llavors gira a nord-est seguint l'esquenall, passa a tramuntana del **mas Bassets**, travessa la **riera del Castellar o Vernegar** i, de pujada, passa a tramuntana del **mas Bota de Verneda** des d'on adreça, a sud-est, i va vorejant pel nord els conreus del mas, fins a la zona de les **Magreses d'en Bota**, on troba la cruïlla dels **quatre Camins** on enllaça amb el **camí públic de Cassà a Romanyà** que direcció a orient assoleix la **casa Nova d'en Bota** i les terres de **Romanyà**.

Camí públic de Cassà a Romanyà. Surt del **camí de Cassà als Metges** a l'indret de les **dues Passeres** passat el pont de la **riera Vilallonga**; deixat l'asfalt, es troba a la dreta el vial que passant pel pont de la **riera del Castellar o Vernegar** que porta direcció sud-est i passa a orient de la finca del **mas del Pla** i entra després, de pujada, en el bosc de **can Abres**, passa a migdia de **can Sardanes** i al nord de **can Palau** i continua per dins la finca del **mas Ribot** on gira cap al nord-est; llavors entra en el bosc de **can Bota** tot pujant de forma suau fins a la carena a la zona del **Suro de la Guilla** on se li ajunta, per la dreta, el **camí de Llagostera als Metges**; llavors baixa suaument fins a la **cruïlla dels Quatre Camins**, on enllaça amb el vial provinent de **can Bota** i des d'aquí gira a sud-est vorejant pel nord els extensos **camp del pla dels Perers**; després torna a endinsar-se en el bosc i travessa el fondal del **torrent del Clot de l'Avellaneda**, des d'on gira a nord-est seguint la riba dreta de la **riera Verneda** fins que al sud de la **casa Nova d'en Bota** es bifurca; a l'esquerra el camí puja cap a la **Casa Nova** i continua amunt per la **serra Llarga d'en Bota** fins al **puig Gros d'en Geronès** separant **Cassà de Romanyà**; el de la dreta travessa la **riera Verneda** i seguint la vall puja a **can Llac de Romanyà** i al **Roquetal**.

Camí de Llagostera als Metges. Entra a **Cassà** travessant la **riera Verneda** pel **pas de l'Home Mort**, des d'on direcció a tramuntana passa per dins les finques boscoses del **mas Ribot** i del **mas Bota** fins a trobar, dalt la carena, a la zona del **suro de la Guilla**, el **camí de Cassà a Romanyà** amb el qual s'aparella fins als **Quatre Camins**. Aquí es separen i pren direcció nord-oest fins a trobar, a la dreta, el vial que puja i, direcció nord, entra en el bosc del **mas Bota** fins que, dalt la carena, troba el camí que prové de la **masia de can Bota** amb el qual s'aparella i continua pujant pels vessants d'orient del **puig de Roca Gallinera**, passa després per les anomenades **places d'en Beneïtpà** i deixa una bifurcació a la dreta que va cap al **suro de la Trinitat** i enllaça amb el camí de la **serra Llarga d'en Bota**, al sud de **l'Era de la Llaca**; el camí segueix direcció nord seguint els pendissos orientals de la conca de la **riera del Castellar** que la travessa al sud de la **Roca de les Tres Rases**, des d'on puja fins al **Descarregador d'en Geronès** i s'ajunta al **camí de Cassà als Metges** que baixa cap a **can Geronès dels Metges**, masia en ruïnes situada a la riba esquerra del **Daró**.

Camí ral de Girona a Sant Feliu de Guíxols. Entra al **veïnat de Verneda** després de passar a migdia de la **Capçana** i de les seves terres boscoses on al final, quan troba la finca de **can Abres**, comença a fer de límit entre **Verneda**, al nord, i **Serinyà**, al sud, fins que troba el vial, a la dreta, que va a la **Subestació Elèctrica de Cassà** i al **Terme Gros** per on entra al **veïnat de la Bruguera de Llagostera**; passat el vial el camí ral s'endinsa en el veïnat, direcció sud-oest, passa a tramuntana de la **Rajoleria d'en Vall-llobera** i assoleix aviat la finca del **mas Ribot** on limita, pel sud, els camps de **l'Antunya**; des d'aquí el camí entra al **veïnat de la Bruguera** del terme de **Llagostera** i continua cap a **Panedes**.

Camí del mas Ros a can Abres. Comença a la ctra. **C-65**, al nord de les naus industrials **d'Uprodeco (Trust)**, des d'on s'endinsa en el **bosc de la Capçana** direcció a nord-est. Troba i deixa a la dreta el vial del **camí ral de Girona a Sant Feliu de Guíxols** que passa a migdia d'aquesta masia; continua en la mateixa direcció, entre camps i bosc i al final del conreu el camí es bifurca; el que segueix cap a nord-est arriba a la **Resclosa del molí de la Capça**, i a l'entrada de la finca del propi **Molí**; el comentat, segueix a orient i, molt planer, passa entre els camps i bosc de la Capçana i, més enllà, travessa els camps de **can Abres** i després, pel pont, la **riera Verneda** que va seguint-la curs a munt fins al final del **Quintà** d'aquesta finca on gira direcció nord fins a trobar la masia de **can Abres**.

Camí antic del mas Ribot de Verneda. Surt del **camí ral de Cassà a Romanyà**, al sud del **Quintà de can Sardanes**, a la dreta, on el vial de l'antic camí segueix direcció sud-est per dins el bosc de **can Ribot** i en trobar la finca de **can Palau**, que està vallada, el camí hi segueix proper; travessa el petit fondal del **clot Rufí** i en la mateixa direcció assoleix la masia de **can Ribot** pel costat de ponent. Actualment el camí no es transitable amb vehicles.

Camí del mas Bassets a can Cantallops. A la banda de ponent del **mas Bassets**, per on passa el **camí de la casa Nova del Molí a can Bota**, hi ha una bifurcació a l'esquerra que puja pels vessants de ponent i de tramuntana de la **serra de Cantallops** que s'inclinen fins a trobar la riba esquerra de la **riera de Serramala**; en arribar dalt la carena, prop del **suro Gros de Can Cantallops**, el camí s'aparella amb el que puja des de darrera mateix de la masia del **mas Bassets**, direcció nord, i voreja el **puig de l'Esquella**, per ponent; després de l'entroncament segueixen cap a la zona plana de **can Cantallops**, situada a tramuntana del **puig de l'Esquella**, on s'han recuperat els antics conreus; el camí ara, separant els camps, passa a ponent i a tramuntana de la derruïda masia; després del petit pla el camí continua ascendint per dins el bosc de la finca fins al seu entroncament amb el **camí de Cassà als Metges**, a dalt a les **planes d'en Castelló**. El camí que puja directament des del nord de la masia del **mas Bassets**, en arribar a la zona sud-occidental del **puig de l'Esquella**, troba una bifurcació que baixa, a la dreta, fins al collet de tramuntana del **puig Castellar** on al seu cim s'hi troben les restes de l'antic **poblat ibèric del puig Castellar**; des del collet surt el camí que, direcció sud, puja fins al cim del puig on es troben les restes arqueològiques.

4 – LA VEGETACIÓ

El veïnat està cobert per boscos extensos on hi predomina la sureda que a vegades queda substituïda per pinedes de diverses espècies, amb algunes clapes d'alzinar i de roureda dins les fondalades a prop dels cursos d'aigua i en el bosc de galeria que les acompanya sol haver-hi pollancre, plàtans, freixes i salzes i, seguint el curs principal el vern és present a les ribes de la **riera Verneda** i també en les d'alguns dels seus afluents. A les zones planes a l'entorn de les masies i a les ribes de les rieres hi ha camps extensos on s'hi sembren cereals, blat de moro, colza i farratges.

5 – NOTES HISTÒRIQUES

El nom de **Verneda**, referit a la riera que travessa el terme de **Cassà de la Selva** i al veïnat homònim que, com s'ha dit, limita amb **Romanyà** i **Llagostera**, s'esmenta per primer cop l'any 919 en una venda que **Emmo**, filla de **Sisegud**, va fer a la **comtessa Garsenda** de la meitat de la vall de **Llagostera**; és en aquest document quan es fa referència als límits de la vall; el

text diu així: “ *de parte vero circi in termines de villa Caciانو vel in ipsa Verneta*”¹ o sigui: “*de part de tramuntana amb els termes de la vil.la Cassà i amb la Verneda*”.

EL nom **Verneda** s’aplica al col·lectiu arbori format per verns quan aquests predominen dins els boscos de galeria o de ribera que acompanyen els cursos d’aigua; aquests arbres pertanyen a la família de les betulàcies i, efectivament, el bosc de galeria que acompanya la nostra riera està format bàsicament, en molts indrets, per verns de l’espècie *Alnus glutinosa* que és l’arbre, més corrent, que creix al llarg de les rieres de les nostres contrades mediterrànies. La seva etimologia, segons **Joan Coromines**², prové del cèltic **VERNO** o **VERNĀ**, que en irlandès, dóna *fern*, en bretó, *gwern* i en gal.lès *gwern* =“*verneda*”; aquest nom cèltic substituï el nom llatí *alnus* en els dominis del català i l’occità. En antigues glosses llatines medievals apareix: *alnum it est vernum* i com a nom de lloc corresponent al tipus **VERNO**, aquest celtisme, va acabar per dominar en tot el territori occità i el català. **Verneda** és doncs el col·lectiu arbori format per sufix *-eda* aplicat a *vern* i com a apel·latiu, hem vist com s’esmenta l’any 919 a **Cassà**.

Ens cal suposar que el **veïnat de Verneda** entrà a formar part del districte delmer format a l’entorn de la **basílica de Sant Martí** (futura parròquia de **Cassà**) en el moment de la consagració del seu temple, tot i que no hi ha constància de la data en que això ocorregué. Per un document de l’any 887 sabem que el **bisbe Teuter de Girona**,³ dotà les canongies de **Santa Maria** i de **Sant Feliu**, amb 14 esglésies (*basilicam*) del territori a l’entorn de la ciutat, per tal que els canonges gaudissin d’una part dels beneficis dels delmes i oblacions que percebien els catorze temples, entre els quals hi havia el de **Sancti Martini prope Perulas**⁴. Això vol dir que l’església ja feia temps que havia estat consagrada i que, com les demés esglésies, en el moment de fer-ho se li assignava una demarcació territorial que, en aquest cas, la capitalitat va recaure damunt la **villa Caciانو**, amb els seus termes, pel senzill motiu de que s’hi construï una **Basílica** a la qual hi quedaren lligats tots els territoris de les vil·les i vilars de l’entorn. Aquestes vil·les a partir del segle XIII van ser denominades com a veïnats parroquials de la vila principal.

A l’any 1163, en la butlla que el papa **Alexandre III** donà al **Monestir de Sant Feliu de Guíxols**, enumerava i reconeixia tots els béns del monestir entre els quals es fa menció dels següents dins la parròquia de Cassà: **Alodium quod vocatur de Vilabella magno alodium de Catiano sive Peruls**; i, també, **alodium de villar de Verneda**, indicant que dins d’aquest darrer vilar hi havia un alou que formava part dels béns corresponents al citat monestir.

En els segles IX i X, primer sota el domini **Carolingi** i després sota el dels **Comtes de Barcelona** hereditaris s’anà estructurant i repoblant el territori de la **Catalunya Vella** (comtats de **Girona, Barcelona, Empúries, Osona, Rosselló, Cerdanya i Urgell**) repoblació que fou completada amb la creació de diversos monestirs, entre els quals hi havia el de **Sant Feliu de Guíxols, Sant Pere de Galligans, Amer, Sant Daniel, Banyoles, Ripoll, Sant Joan de les Abadesses, Sant Miquel de Cruïlles, Cervià de Ter, Breda, Sant Pere Cercada, Ullà, Comanda d’Aiguaviva, Comanda de Sant Llorenç de les Arenes**, etc. que s’erigiren i es construïren, sovint, sota la protecció d’una família noble o comtal. A aquests monestirs se’ls havia dotat d’extenses propietats i exercien un poder molt gran sobre la pagesia. També la **Seu de Girona**

¹ Veure: Catalunya Carolíngia, Vol. V, doc. 162

² J. Corominas. DECat.

³ Cat. Carolíngia, Vol. V, doc. 65.

⁴ Dorca, Francesc. Barcelon 1691. Colecció de notícies dels sants màrtirs de Girona. Apèndix núm. 2, p. 315

havia estat beneficiada amb nombroses terres escampades per tot el territori, així com diverses institucions religioses dependents de la **Seu**, com la **Pia Almoina del Pa**, el **Ferial de la Seu** i també les diverses **Pabordies de la Seu** sota la direcció dels seus canonges. A **Cassà** cal esmentar la **Pabordia de Setembre i d'Octubre dita de Cassà de la Seu de Girona** i que sovint es esmentada com a **Pabordia de Cassà de la Seu**.

Per la documentació que s'ha pogut consultar hom s'adona que les terres del **veïnat de Verneda** a partir del s. XII endavant, pertanyien a diversos senyors directes, tant laics com eclesiàstics. L'any 1106 el noble **Guillem Ramon**, en el seu testament, deixava a la seva filla **Ermessenda** i al fill d'aquesta **Gerallo** un alou, a la parròquia de **Sant Martí de Cassà**, en el lloc anomenat **Verneda, Bellsolà i Vall-llobera**.⁵

L'any 1147 un tal **Guillem Gausberg** va fer donació al **Monestir de Sant Pere de Galligans** de diverses terres entre aquestes una vinya que un tal **Carbonell** tenia a prop de **Verneda**.⁶

L'any 1197 el cavaller **Ramon de Mont**, de **Monells**, i l'abat del **Monestir de Sant Pere de Galligans, Pere**, arribaren a un acord sobre la possessió del mas on vivia **Pere Rami**, a la parròquia de **Sant Martí de Cassà**, sobre els censos que corresponien a cada un. El **mas Rami** estava situat prop del **mas Basset**, dins l'antic veïnat del **Castellar**.⁷

L'any 1234, el cavaller **Bernat de Tallada**, firmà a **Guillem de Vilallonga**, tota la possessió que **Pere de Verneda**, clergue, havia llegat al seu pare **Berenguer de Vilallonga**, de **Cassà**. El **mas Vilallonga de Verneda**, va ser el més extens del veïnat i de la parròquia.⁸

L'any 1265, el cavaller **Arnau de Vilademany** vengué a **Guillem Pere**, canonge de Girona, i a **Pere Isarn**, procuradors del **Ferial de la Seu**, l'honor que **Arnau d'Olives** cavaller i que, després d'ell, tingueren **Ferrer de Taverter** i **Ramon de Santa Coloma**, difunts, a la parròquia de Sant Martí de Cassà, i que **Ponç Roig**, cavaller, tenia per raó de donació que li féu **Ramon de Santa Coloma** del mas on viu **Ramon de Serramala**, la masada del **mas Llorenç**, la masada que té el batlle **Domènech** i els censos, drets i dominis que **Arnau d'Olives** i altres tenien, tal com consta en dos capbreus que lliura, amb tots els drets de domini directe i amb la concessió que dits homes i dones puguin fer llenya i boscar, carbonar i fer branques per ús propi en dit bosc i muntanya, sense cap servei que els homes hagin de prestar al **Castell de Cassà**, el qual bosc reté per a ell i separa de la venda que fa pel preu de 1300 sous. (La zona de **Serramala** és on avui hi ha la urbanització dels **Refugis de les Gavarres**. Els **Vilademany** eren senyors del **Castell de Cassà**).⁹

L'Any 1266, en **Ferrer Rami**, de Cassà, reconeix a **Arnau de Bordils**, clergue de la **Seu de Girona**, ser home propi seu per la meitat, per la raó de la compra feta per aquest a **Arnau de Mont**, cavaller de **Monells**, mentre que de l'altra meitat ho era de l'**Abat de Sant Pere de Galligans**; Li capbreuà el seu **mas Rami** que afrontava amb el **riu Castellar**, reconegué també

⁵ ACA, Monacals, Sant Pere de Galligans, rotlle 6, pergami 19.

⁶ Ídem, rotlle 7, pergami 4.

⁷ Ídem, rotlle 8, pergami 14.

⁸ ADG, Almoina, Cassà de la Selva, pergami núm. 647.

⁹ ACG, Pergamins s. XIII.

tenir altres possessions per altres senyors a **Cassà** i a **Llagostera**. (El **mas Rami** era a prop del **mas Basset**, el riu **Castellar** avui és conegut amb el nom de **riera del Vernegar**).¹⁰

Sembla que l'existència d'un curs regular d'aigua, com el de la Verneda, hauria facilitat l'assentament de grups humans en època prehistòrica, però no s'ha localitzat cap jaciment d'aquest tipus. Les úniques mostres de les cultures prehistòriques més reculades han estat les troballes de material de sílex, a les Gavarres.

Tal com s'ha explicat anteriorment, els pagesos de remença es van alçar violentament exigint la derogació dels anomenats "mals usos". El primer conflicte remença va durar fins al 1471 sense donar cap solució al problema. La segona rebel·lió es va iniciar l'any 1483 i va perdurar fins més enllà de la Sentència de Guadalupe, el 1486. Amb aquesta sentència es van abolir part dels drets feudals però, tot i així, es van condemnar els pagesos més exaltats dels quals els cassanencs representaven el contingent més alt. Entre ells, hi havia els tres germans Vilallonga de Verneda.

Els anomenats Refugis de les Gavarres són de construcció recent. En canvi en el cadastre de 1733 ja hi figuren el *mas Bacet* (mas Bassets) i *Francesc Bota* (can Bota). En aquest mateix cadastre també hi figuren: *Miquel Cassà*, *Antoni Torrent del mas de...* (mas Torrent), *Carlos Vilallonga* (can Vilallonga), *mas Sentrich*, *Miquel Ribot de Barneda* (can Ribot), *Joan Corney*, etc.

El mas Sentrich, documentat l'any 1325, es correspon amb l'actual mas Palau.

Encara avui a Verneda hi ha dos topònims que recorden on estava situat el petit mas Cornei. Són el camp Cornei i el torrent Cornei, nom que es dona a la part final del torrent de l'Aboia abans de lliurar-se a la riera Verneda. El camp també està al costat del torrent, a la banda esquerra del camí dels Metges quan aquest travessa el torrent citat.

A can Mercader hi va haver un oratori privat fins a l'any 1936 que va quedar malmès a causa de la guerra. El 23 de novembre de 1966 es va beneir la capella de Sant Martí de Porres, al mas Torrent.

Verneda havia estat un lloc d'esbarjo important de la població de Cassà perquè hi havia una font i tothom anava a berenar en aquest indret. Hi ha una resclosa que servia per fer anar el molí d'en Limbo i la gent aprofitava les calors de l'estiu per anar- s'hi a banyar. Pels volts dels anys 30, s'hi va celebrar un concurs de natació.

6 –ELS MASOS

Com queda detallat a continuació, a més dels senyors indicats anteriorment, el **Castell de Cassà**, tenia també extenses terres al **veïnat de Verneda** que l'indaven amb la zona del **Castellar** (on avui hi ha les ruïnes del **Poblat Ibèric** al cim del **puig Castellar**) i en altres indrets del veïnat. Es relacionen a continuació els masos existents al **veïnat de Verneda** al s. XIV, indicant quina era la senyoria directa i el senyor útil.

¹⁰ ADG, Sant Feliu de Girona. Marquès, Diplomatar, núm. 228.

Nom del Mas	Senyor Útil	Senyoria Directa
Mas Rami	Pere Rami	Seu de Girona i Monestir St. Pere de Galligans
Mas Castellar. Mas Basset	Guillema Basseta, muller de Ramon Basset, difunt	Monestir de St. Miquel de Cruïlles. Monestir St. Feliu de Guíxols. Prepositura de Cassà de la Seu de Girona. Guillem de Vilallonga.
Mas Guillem Ramon de Castellar	Guillem Ramon	?
Mas Serrabona	?	?
Mas Serramala (1265)	?	Castell de Cassà
Mas Oller	?	?
Masada Llorenç (1265)	?	Castell de Cassà
Mas Bota	Pere Bota	M. St. Salvador de Breda
Bosc del Castell de Cassà	Guillem Escarrer	Castell de Cassà
Mas Pere Ramon	Pere Ramon de Verneda	?
Mas Dalmau de Verneda	Dalmau Ramon	?
Mas Vilallonga	Francesc Vilallonga	M. St. Salvador de Breda. Castell de Cassà.
Mas Ribot de Verneda	Guillem Ribot	Monestir de St. Salvador de Breda
Mas Viader	Pere Viader	Castell de Cassà
Mas Rufí	Arnau Rufí	M. St. Salvador de Breda
Mas Otger	Guillem Otger	Id.
Mas Arnau		Id.
Mas Sentrich avui conegut com a mas Palau	Guillem Sentrich	Monestir de St. Salvador de Breda
Mas Roca		?
Mas David		Castell de Cassà
Mas Ricanyells		?
Borda d'en Terrats		M. de St. Salvador de Breda
Borda la Massoneria	Pere Ramon	Id.
Mas Vall-llobera de Verneda. Avui can Abres		Monestir St. Salvador de Breda. Castell de Cassà
Mas Coloma	?	Benefici Sta. Margarida de Cassà.
Mas Homs o Gontelonch	?	M. St. Salvador de Breda.

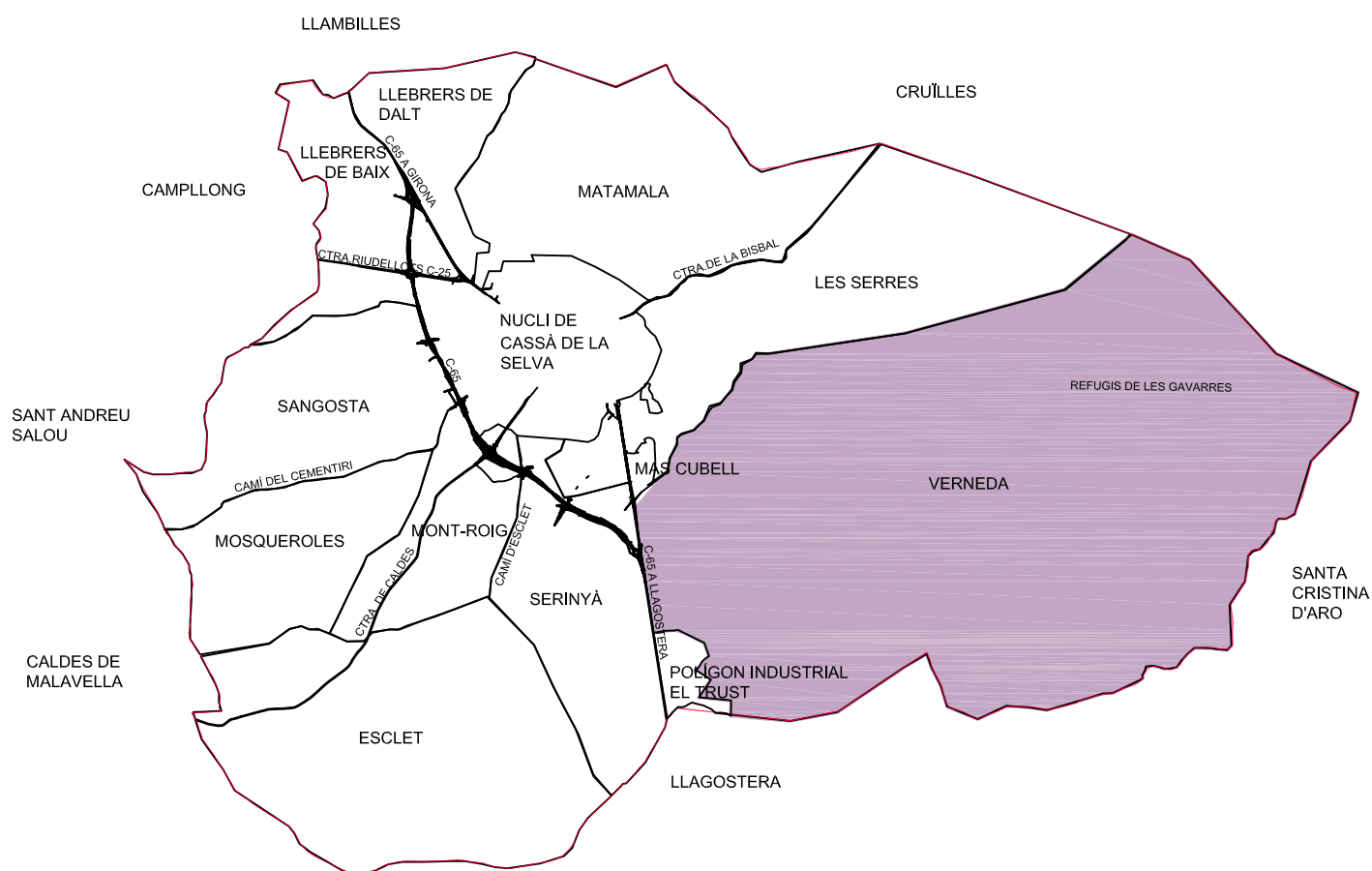
D'aquest 26 masos i bordes existents al s. XIV, al **veïnat de Verneda**, tots pràcticament amb senyoria directa d'un estament eclesiàstic, a l'actualitat, continuen existint els següents:

Mas Bassets, mas Bota, mas Ribot, mas Palau (era el **mas Sentrich**), **mas Abres** (era el **mas Vall-llobera**) i **mas Vilallonga**.

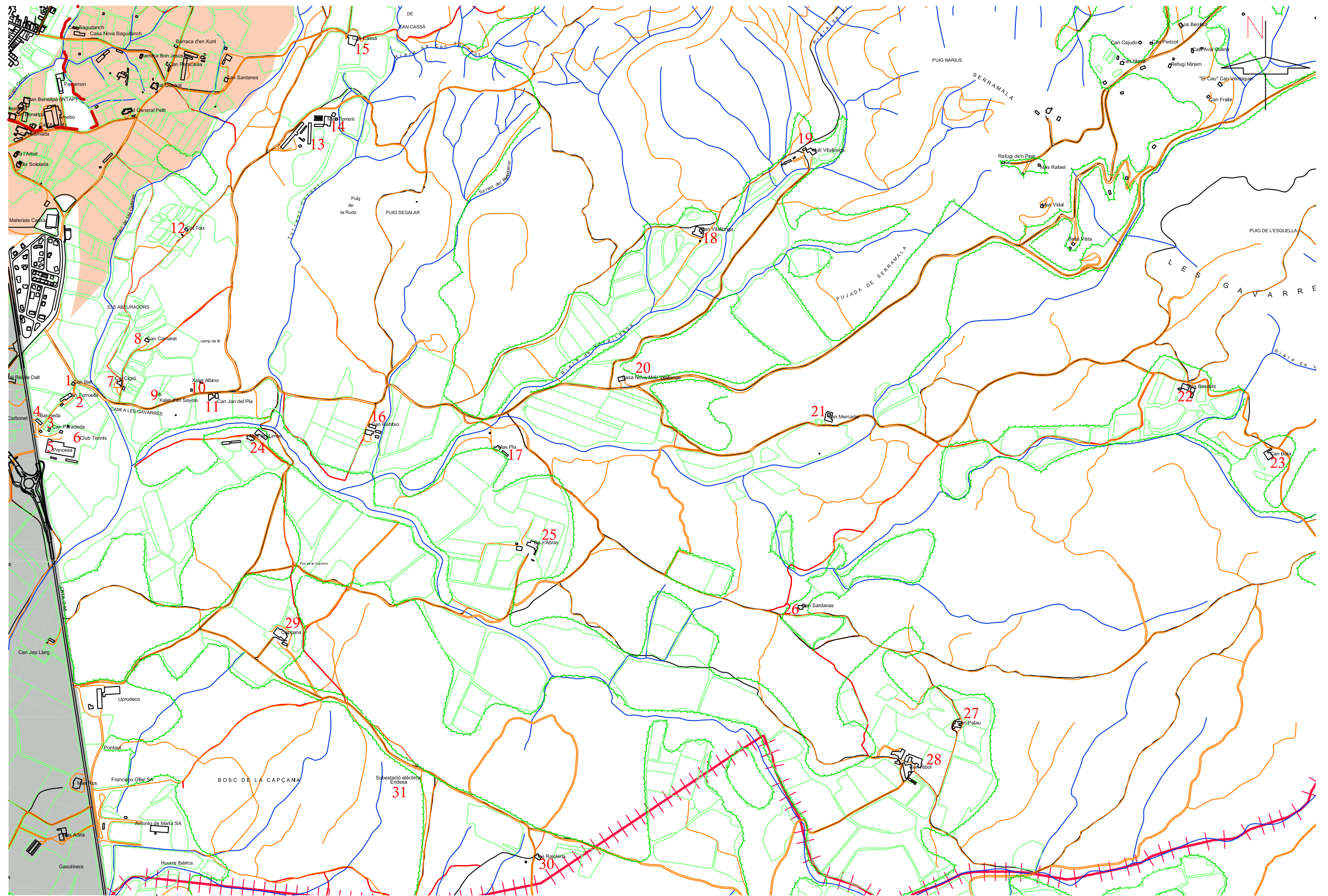
VEÏNAT DE VERNEDA

ACCÉS PRINCIPAL AL VEÏNAT:

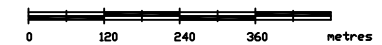
A través de la carretera C-65 de Girona a Sant Feliu de Guíxols. Sortint de Cassà de la Selva, sentit Sant Feliu, per la banda esquerra i principalment a través de la urbanització Mas Cubell.

VEÏNAT DE VERNEDA					
Núm. veïnat	Nom	Coordenades UTM 31 ETRS89		Referència cadastral	
		X	Y	Polígon	Parcel.la
1	Can Biet	490396	4635936	14	3
2	Can Torroella	490380	4635896	14	4
3	Can Paradedà	490318	4635786	14	6
4	Bar-neda	490288	4635807	14	5
5	Princesa	490343	4635723	14	9
6	Club Tennis	490402	4635764	14	8
7	Cal Cigró	490549	4635939	6	125
8	Can Camaret	490645	4636076	6	122
9	Xalet d'en Sayols	490684	4635901	6	129
10	Xalet Albino	490789	4635918	6	130
11	Can Jan del Pla	490853	4635896	14	22
12	Cal Toix	490772	4636451	6	119
13	Mas Torrent(granja)	491138	4636760	7	54
14	Mas Torrent(mas)	491245	4636812	7	54
15	Can Cassà	491326	4637079	7	18
16	Can Rabitxo	491381	4635772	14	33
17	Mas Pla	491808	4635728	14	37
18	Can Vilallonga	492478	4636447	7	42
19	Molí Vilallonga	492853	4636718	7	51
20	Casa nova Molí Vilallonga	492221	4635955	8	5
21	Can Mercader	492911	4635834	8	111
22	Mas Bassets	494109	4635926	15	4
23	Can Bota	494385	4635696	15	7
24	Molí del Limbo	491020	4635774	14	24
25	Ca n'Abras	491926	4635401	14	40
26	Can Sardana	492821	4635194	15	9
27	Can Palau	493344	4634802	14	85
28	Can Ribot	493184	4634654	14	86
29	Capçana	491086	4635109	14	56
30	La Rajoleria	491945	4634361	14	75
31	Subestació elèctrica	491529	4634522	14	87

AJUNTAMENT DE CASSÀ DE LA SELVA
 Servels Tècnics Municipals
 Rambla Onze de Setembre, 107 - 17244 Cassà de la Selva
 Telèfon: 972 460005 - Fax: 972 463708
 e-mail: ajuntament@cassa.cat

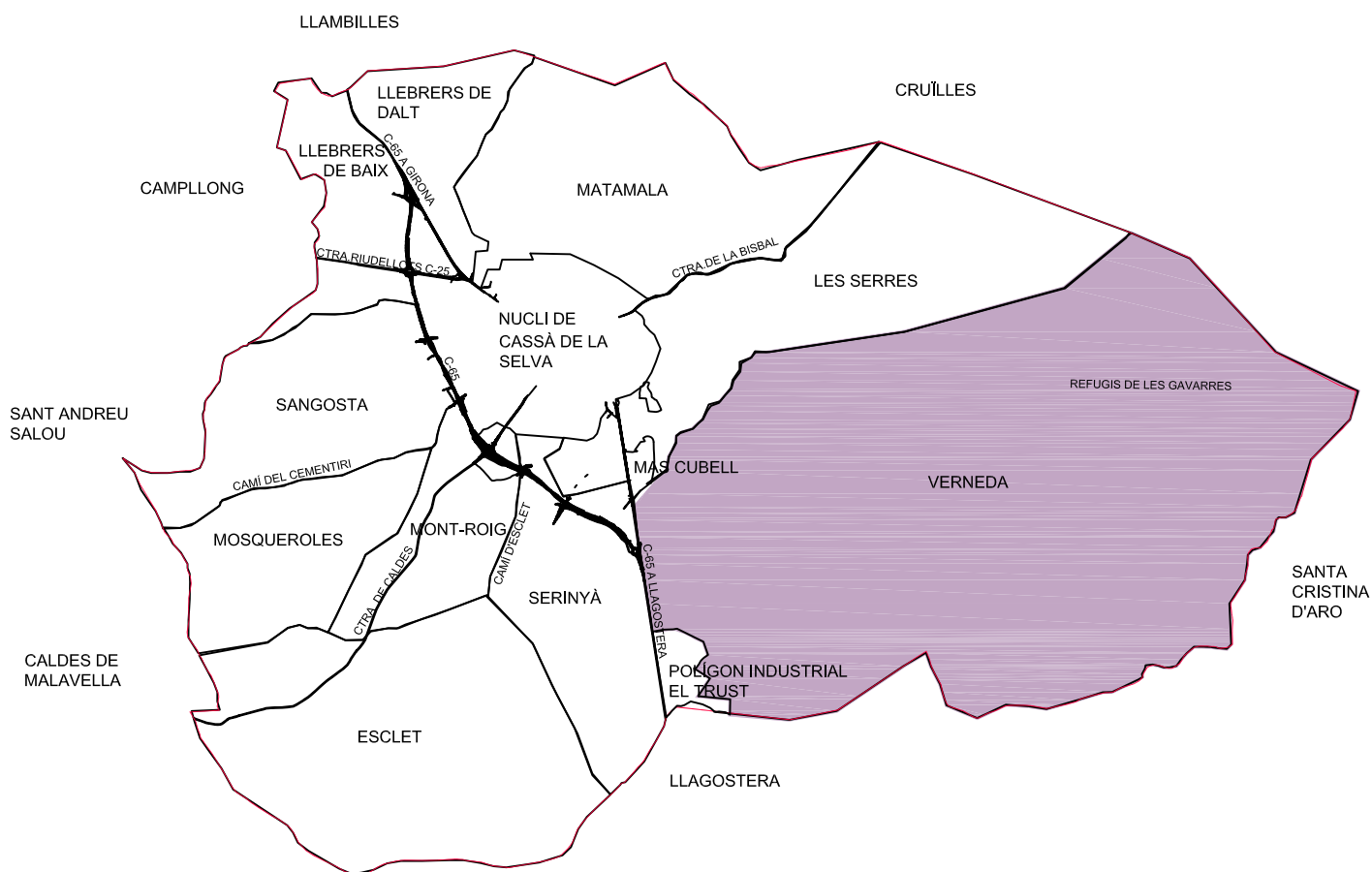

VEÏNAT de VERNEDA
 Escala 1/12.000 PLÀNOL 08

VEÏNAT DE VERNEDA (REFUGIS DE LES GAVARRES)

ACCÉS PRINCIPAL AL VEÏNAT:

A través de la carretera C-65 de Girona a Sant Feliu de Guíxols. Sortint de Cassà de la Selva, sentit Sant Feliu, a través de la urbanització Mas Cubell i travessant tot el veïnat de Verneda.

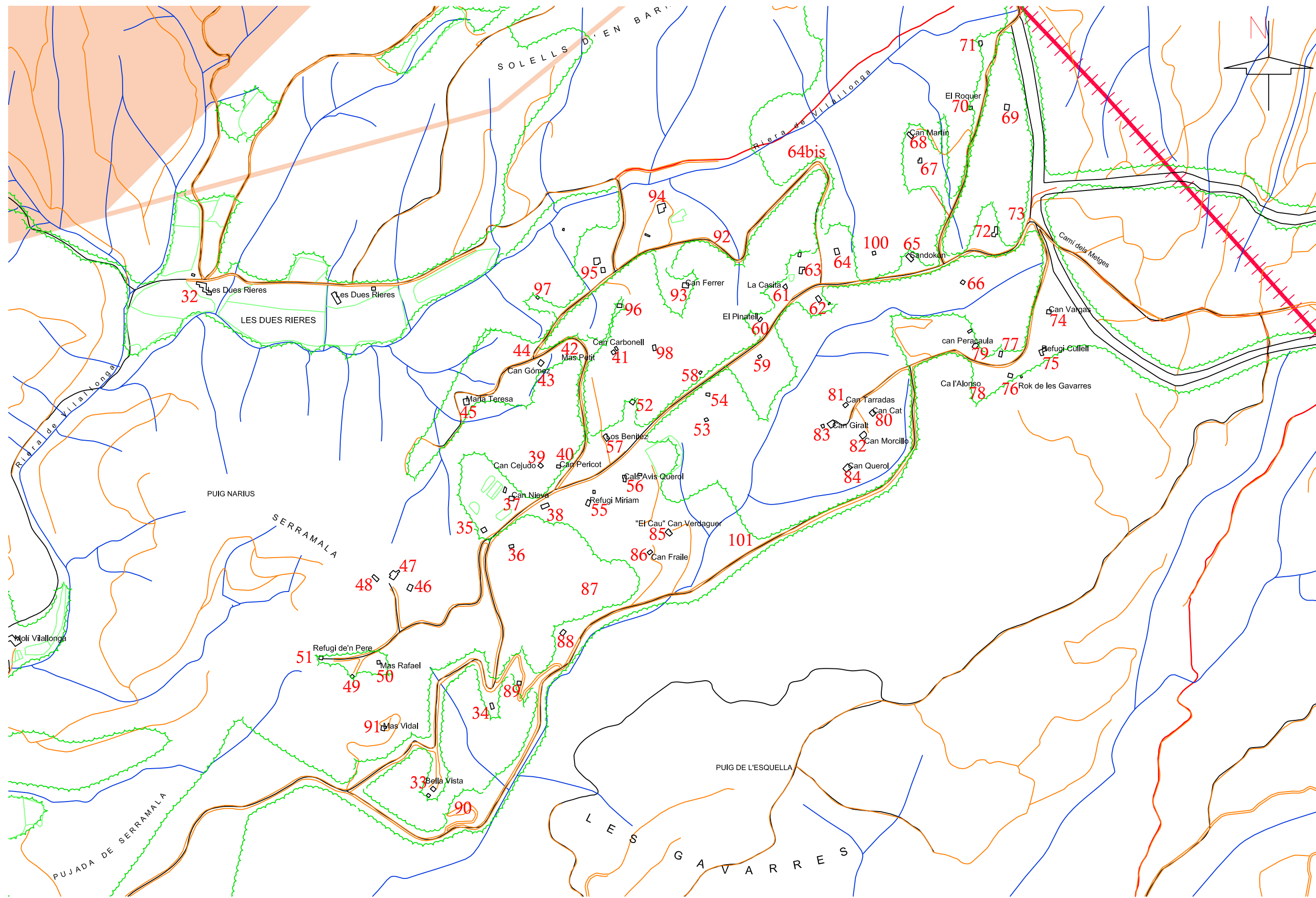

VEÏNAT DE VERNEDA (REFUGIS DE LES GAVARRES)

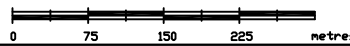
Núm. veïnat	Nom	Coordenades UTM 31 ETRS89		Referència cadastral	
		X	Y	Polígon	Parcel·la
32*	Les Dues Rieres	493263	4637435	8	2
33	Bella Vista	493733	4636403	8	90
34	Polígon 8, parc.92	493851	4636575	8	92
35	Polígon 8, parc.12	493836	4636942	8	12
36	Polígon 8, parc.51	493893	4636909	8	51
37	Can Nieva	493892	4637008	8	13
38	Polígon 8, parc.53	493962	4636993	8	53
39	Can Cejudo	493951	4637078	8	15
40	Can Pericot	493990	4637075	8	16
41	Can Carbonell	494101	4637316	8	18
42	Mas Petit	494012	4637328	8	17
43	Can Gómez	493953	4637289	8	14
44	Polígon 8, parc.10	493912	4637316	8	10
45	Maria Teresa	493795	4637212	8	11
46	Polígon 8, parc.48	493678	4636823	8	48
47	Polígon 8, parc.45	493645	4636850	8	45
48	Polígon 8, parc.46	493607	4636840	8	46
49	Polígon 8, parc.85	493561	4636635	8	85
50	Mas Rafael	493619	4636666	8	86
51	Refugi d'en Pere	493497	4636677	8	47
52	Polígon 8, parc.20	494143	4637211	8	20
53	Polígon 8, parc.60	494292	4637170	8	60
54	Polígon 8, parc.61	494301	4637225	8	61
55	Refugi Miriam	494051	4637001	8	55
56	Cals Avis Querol	494128	4637049	8	57
57	Polígon 8, parc.19	494090	4637135	8	19
58	Polígon 8, parc.23	494289	4637269	8	23
59	Polígon 8, parc.64	494409	4637295	8	64
60	El Pinatell	494401	4637388	8	29
61	La Casita	494447	4637427	8	30
62	Polígon 8, parc.65	494525	4637422	8	65
63	Polígon 8, parc.31	494496	4637484	8	31
64	Polígon 8, parc.39	494571	4637514	8	39
64 BIS	Polígon 8, parc. 32	494529	4637714	8	32
65	Sandokan	494719	4637507	8	41
66	Polígon 8, parc.71	494827	4637450	8	71
67	Polígon 8, parc.38	494740	4637707	8	38
68	Can Martin	494724	4637761	8	37
69	Polígon 8, parc.35	494922	4637819	8	35
70	El Roquer	494844	4637819	8	36
71	Polígon 8, parc.34	494866	4637954	8	34
72	Polígon 8, parc.43	494891	4637557	8	43
73	Polígon 8, parc.44	494934	4637607	8	44
74	Can Vargas	495011	4637393	8	81
75	Refugi Cullell	494993	4637314	8	78

76	Rok de les Gavarres	494930	4637263	8	77
77	Polígon 8, parc.79	494911	4637311	8	79
78	Ca l'Alonso	494877	4637228	8	75
79	Can Peracaula	494858	4637321	8	72
80	Can Cat	494642	4637187	8	68
81	Can Tarradas	494584	4637205	8	66
82	Can Morcillo	494625	4637138	8	105
83	Can Giralt	494561	4637157	8	62
84	Can Querol	494595	4637072	8	67
85	El Cau, Can Verdaguer	494223	4636942	8	58
86	Can Fraile	494179	4636896	8	56
87	Polígon 8, parc.54	494059	4636817	8	54
88	Polígon 8, parc.52	493997	4636728	8	52
89	Polígon 8, parc.95	493905	4636625	8	95
90	Polígon 8, parc.89	493785	4636357	8	89
91	Mas Vidal	493626	4636529	8	87
92	Polígon 8, parc.103	494318	4637555	8	103
93	Can Ferrer	494253	4637452	8	24
94	Polígon 8, parc.25	494199	4637611	8	25
95	Polígon 8, parc.8	494067	4637501	8	8
96	Polígon 8, parc.21	494114	4637411	8	21
97	Polígon 8, parc.9	493946	4637431	8	9
98	Polígon 8, parc. 22	494187	4637328	8	22
100	Polígon 8, parc. 40	494647	4637515	8	40
101	Polígon 8, parc. 59	494366	4636917	8	59

* Nota:Tots aquests números de veïnat són inclosos dins la zona anomenada "Refugis de les Gavarres", exceptuant el núm. 32 que pertany al Veïnat de Verneda però no a l'àmbit dels Refugis.

AJUNTAMENT DE CASSÀ DE LA SELVA
 Servels Tècnics Municipals
 Rambla Onze de Setembre, 107 - 17244 Cassà de la Selva
 Telèfon: 972 460005 - Fax: 972 463708
 e-mail: ajuntament@cassa.cat

VEÏNAT de VERNEDA (REFUGIS DE LES GAVARRES)

Escala 1/7.500 PLÀNOL 09